

Abdurrahman Munîf'in "Ummu'n-Nuzûr" ve Orhan Kemal'in "Hanımın Çiftliği" Romanlarında "Hoca" Tipolojileri

The Typologies of the Clergyman in the Novel Ummu'n-Nuzur to Abdul Rahman Munif and in the Novel Hanımın Çiftliği to Orhan Kemal

Ethem DEMİR^a

^a Öğr. Gör. Dr., Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Arap Dili ve Belagati Anabilim Dalı
e-Posta: ethemdemir84@gmail.com , <https://orcid.org/0000-0002-4877-7578>

Makale Bilgileri

Geliş Tarihi:	10.08.2019
Kabul Tarihi:	24.10.2019
Yayın Tarihi:	27.12.2019

Özet

Yaşanan veya yaşanabilecek olayların bir ahenk içerisinde zaman, mekân ve kişilere bağlı olarak anlatılan eser şeklinde tanımlanan roman, birey ve toplumu çeşitli açılardan yansıtan edebî bir aynadır. Gerek bireyin iç ve dış dünyasına gerekse de bireyin toplumla olan ilişkisine ışık tutan roman, değindiği konuları edebî bir hassasiyetle kurgulamaktadır. Tarihsel verileri çarpıtmama, toplumsal değerleri aşındırmama ve gerçeklerden kopmama şeklinde tezahür söz konusu hassasiyet; romana edebî bir değer kazandırmakta ve okur ilgisine mazhar kılmaktadır. Ancak işaret edilen edebî hassasiyeti, katı bir ideolojik düşünceyle yazılmış romanlarda görmek mümkün değildir. Zira bu tür romanlar, edebî, tarihi, toplumsal ve dini hassasiyetleri göz önünde bulundurmaktan ziyade sahip olduğu dar bakış açısıyla hareket etmekte ve bu minvalde romanın temel unsurları durumunda olan olay, zaman, mekân ve karakterleri kurgulamaktadır. Aslında roman sanatı, değişimden yana olan, okuyucuya farklı ufuklar sunan ve yeniliklere kucak açan özgür bir edebî türdür. Roman için işaret edilen bu hususlar, değişime oldukça kapalı olan ve gerek teknik gerekse de tematik olarak farklı edebî üslûplara yer vermeyen ideolojik romanlarda görülmemektedir. Sözü edilen düşünceyle yazılmış romanlardan bazıları da bu çalışmamıza konu olan Abdurrahman Munîf'in Ummu'n-nuzûr ve Orhan Kemal'in Hanımın Çiftliği adlı romanlarıdır. Abdurrahman Munîf'in Ummu'n-nuzûr ve Orhan Kemal'in Hanımın Çiftliği adlı romanları, sözü edilen ideolojik düşünceyle yazılmış roman türüne örnek olabilirler. Zira her iki roman da edebî hassasiyetten ziyade katı bir ideolojik düşünceyle yazılan romanlar olup, din adamı rolünü verdikleri kahramanı adeta şeytanî bir karakterde kurgulamışlardır. Söz konusu romanlarda din adamının aşırı olumsuz bir profilde kurgulanmasının temelinde yazarlarının katı bir sosyalist düşünce yapısına sahip olmasının yattığı düşünülmektedir. Din adamını şiddet eğilimli, küfürbaz, korkak, sahtekar, oportünist, içkici, uçkuruna düşkün ve toplumu aldatan şeklindeki ağır ahlâkî zaaflarla kurgulayan bu romanlar, çalışmamızda eleştirel bir dil ile değerlendirilmiştir. Bu noktada her bir romanda öne çıkan temalar seçilerek öncelikle bu temaların ilgili romanlar tarafından nasıl kurgulandığına değinilmiş ardından da tematik eleştiri kapsamında bu manadaki bir kurgunun gerek toplumsal gerekse dini noktada ne tür kusurlara sahip olduğuna açıkça işaret edilmiştir. Tematik analizin yanında teknik analizin de yapıldığı bu makale çalışmasında bu manada söz konusu zaafların nasıl kurgulandığına ve bu tür bir kurgunun bu romanları nasıl edebî bir çizgiden uzaklaştırdığına ve bu anlamda güçsüz birer yapıt haline getirildiğine de değinilmiştir. İdeolojik nedenlerle din adamını kötüleyen romanlara Arap ve Türk edebiyatından birer örnekle işaret eden bu çalışmanın, roman - ideoloji ilişkisine de ışık tutacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili ve Belagati, Modern Arap Romanı, Abdurrahman Munîf, Orhan Kemal, İdeoloji.

Giriş

Uzun yıllar düşünce, kültür ve sanat açısından çeşitli sıkıntılar yaşayan Batı toplumu, aydınlanma devrimiyle beraber farklı bir noktaya geçmiştir. Sanat olarak sadece Hz. İsa ve Hz. Meryem'in resimlerinin kabul edildiği bir süreçten çok farklı sanatsal ve edebî ürünlerin ortaya konulduğu bir sürece yönelmiştir. Böyle çalkantılı bir dönemin edebî ürünlerinden olan roman,¹ toplumsal ve bireysel noktada yaşananları yansıtan bir ayna olarak ortaya çıkmıştır.² Toplumsal ve bireysel ilişkileri yansıtmaya hedefiyle ortaya çıkmış olan roman, bu niteliğiyle toplum ve bireye karşı tutulmuş bir aynadır.

Romanın belki de en temel görevi, kişiler arasında belirli bir zaman diliminde meydana gelen olayları mekân, zaman ve karakterler üzerine inşa ederek kurgusal bir dünyadan gerçek dünyaya ayna olmasıdır.³ Sahip olduğu bu realist özelliğinden dolayı romanın, toplumların sevinç ve hüznlerine ayna olduğu, his ve duygularına tercüman kesildiği ve onda kendilerini bulan toplumlara rehberlik ettiği görülmektedir.

Toplum ve bireyi yansıtmaya diğer bir ifadeyle dünyalarına ayna olma özelliği, tüm romanlarda bulunması gereken edebî bir kriter olmasına rağmen bu özelliğin tümünde bulunduğunu iddia etmek mümkün değildir. Zira ideolojik bir bakışla yazılmış romanların, değinilen kritere sahip olmaktan oldukça uzak oldukları görülmektedir.

Esasen ideoloji için "Siyasi ya da toplumsal bir öğreti meydana getiren ve siyasi ve toplumsal eylemi yönlendiren düşünce, inanç ve görüşler sistemi; bir topluma, bir döneme ya da toplumsal bir sınıfa özgü inançlar bütünü; bir toplumsal durumu yansıtan düşünceler dizgesi; insanların kendi varoluş koşulları ve ilişkilerinden doğan yaşam tarzlarıyla ilgili tasarrufları."⁴ şeklindeki tanımı dikkate alındığında pek çok yazarın sosyal, siyasi, ekonomik, kültürel hatta günlük olaylar karşısında ideolojik bir duruşa sahip olduğu görülmektedir.

Yazarın farklı olaylarda olduğu gibi kaleme aldığı eserlerde de bir ideolojiye sahip olması anlaşılır bir durumdur. Zira yazar da diğer insanlar gibi çeşitli duygulara, farklı düşüncelere ve kendine has bir duruşa sahiptir. Ancak önemli olan yazarın yazdığı eserlerde saplantı haline gelmiş, tabulaşmış ve tamamen değişime kapanmış bir ideolojiye mahkûm olmamasıdır. Toplumaya yön verme ve ona rehberlik etme iddiasındaki yazarın dogmatik ya da mutaassıp görüşlerden uzak durması gerekmektedir. Zira dünyadaki pek çok şeyi etkileyen 'değişim olgusuna' kapalı kalan yazarlar, değişen toplum ve bireylere hitap edemediklerinden dolayı geniş edebî ufuklara açılmamakta ve başarısız olmaktadır.⁵

Katı ideolojik duruş, yazarı toplumun gerisinde bıraktığı ve dar bir alana hapsettiği gibi yazdığı eserini de edebî anlamda zayıflatmaktadır. Edebî bir çalışma olan romanın kitlelerin beğenisine mazhar olunması isteniliyorsa onun katı bir ideolojik metne dönüştürülmemesi

¹ Nurullah Çetin, *Roman Çözümleme Yöntemi*, 10. Baskı, (Ankara: Öncü Kitap Yayınları, 2009), 66-67.

² Selma Baş, "Batıya Hayran Bir Neslin Romanı: Servet-i Fünûn Romanı", *Turkish Studies* 5/2 (Bahar 2010), 328; el-'Umri Lâmiyye – Nec'üm Meyâdat, *Temevku' rivâyeti 'Kalîlün mine'l-'aybi yekfi' li Zehret Dik beyne'l-idûlûjiyye ve't-tecrib*, (Yüksek Lisans Tezi, el-'Arabi b. Muheydi Üniversitesi, 2017), 94.

³ Adnan Arslan, "Modern Arap Edebiyatı'nda Cezaevi Romanı", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 25/2 (Aralık 2016), 32.

⁴ Ahmet Cevizci, *Felsefe Sözlüğü*, (İstanbul: Paradigma Yayınları, 1999), 448.

⁵ Melike Su'ud, *el-Ensâku'l-idûlûjiyye ve's-sekâfiyye fi rivâyeti "Kerrâfi'l-hatâyâ"*, (Yüksek Lisans Tezi, Câmî'atu'l-Arabî b. Muhaydi, 2012) 47-48.

Romanlarında ara ara katı bir ideolojik çizgiye kayan Arap edebiyatçılarından biri de Abdurrahman Munif'tir.¹⁰ "Yönetimleri eleştirmek ve onları toplum karşısında güç durumda bırakmak, Ortadoğu romanlarının temel hedefidir."¹¹ söylemi kuran Munif, adeta romanlarında ideolojik bir bakış açısıyla hareket ettiğini itiraf etmiştir.

Abdurrahman Munif'in çalışmamıza konu olan *Ummu'n-nuzûr* (Adakların Annesi) adlı romanına yakından bakıldığında kendisinin katı bir ideolojik düşünceyle hareket ettiği görülmektedir. Sosyalizmin yılmaz savunucularından olan Munif, söz konusu romanının tamamını din adamı rolü yüklettiği Şeyh Zeki üzerinden var olan dini anlayışa eleştiriler getirmiştir. Munif, *ed-Dimukrâtiyye evvelen ed-dimukratiyye dâimen* (Önce ve Daima Demokrasi) adlı romanında Arap toplumunda yaşanan olumsuz durumların sebeplerini irdelerken "Aklın geri plana itilmesi, gaybîlik ve ilkeliliğin öncelenmesi" şeklinde bir söylemde bulunmuştur.¹² Onun bu sözü, aslında din ve din adamına karşı olan mesafeli duruşunu açıklamaktadır.

Çalışmamıza konu olan söz konusu romanında gerek teknik gerekse de tema noktasında roman sanatının edebî hassasiyetlerine dikkat etmeyen Munif, romanını adeta ideolojik bir metne dönüştürmüştür. Bu romanında din adamı rolündeki Şeyh Zeki'yi sahtekar, küfürbaz, sürekli şiddete başvuran, oportünist, içkici, uçkuruna düşkün ve her türlü ahlâkî zaaflara sahip biri şeklinde kurgulayan ve romanının tamamını bu tür eleştirilere ayıran Munif, din adamı karakterine tamamen katı bir ideolojik düşünceyle yaklaşmıştır.

Din adamı karakterini kurgulamada Abdurrahman Munif gibi katı bir ideolojik tutum ile hareket eden edebiyatçılarından biri de Türk edebiyatçı Orhan Kemal'dir.¹³ Munif gibi

www.ahewar.org/debat/show.art.asp?aid=564170&r=0.

¹⁰ 1933 yılında Ürdün'ün 'Ammân kentinde Iraklı bir anne ve Suudlu bir babanın çocuğu olarak dünyaya gelen Abdurrahman Munif, liseyi bitirdikten sonra üniversite için 1952 yılında Bağdat'a gitmiştir. Siyasi faaliyetleri nedeniyle okuldan uzaklaştırılan Munif, Kahire Üniversitesi'nde eğitimini tamamlamak için 1955 yılında Mısır'a taşınmıştır. Daha sonra doktora eğitimi için Yugoslavya'ya giden Munif, 1962 yılında ilgili programdan mezun olup Çalışmak için Suriye gelmiştir. Baas Parti üyesi olan Munif, gerek sahip olduğu Marksist düşünceyi açıkça ifade etmesi gerekse de Suud Yönetimini eleştirdiği için 1963 yılında Suud vatandaşlığından çıkarılmıştır. Daha sonra birçok Arap ülkesinde ikamet eden Munif, çoğunluğu roman olmak üzere otuzun üzerinde edebî kitap yazmıştır. *el-Eşcar ve iğtiyâlu'l-Merzûk* (1973), *Kıssatu hubbi Mecusiyye* (1974), *Şarku'l-Mutavassıt* (1975), *Hine terekna'l-cisr* (1976), *en-Nihayât* (1977), *Âlem bilâ harâit* (1982), *Sibâku'l-mesâfâti't-tavile* (1983), *Mudunu'l-milh* (1984), *el'Ân; hunâ, Şarku'l-Mutavassıt merreten 'uhrâ* (1991), *Ardu's-sevâd* (1999) ve *Ummu'n-nuzûr* (2005) adında birçok roman yazan Munif, kendisini devrimci roman yazarı olarak tanımlamıştır. Siyasi ve sosyal konulu romanlar yazan Munif, eserlerinde siyaset ve toplum eleştirisinde bulunmuştur. (Adnan Arslan, *Abdurrahman Munif'in Romancılığı*, (Doktora Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, 2017), 11-12; Hatice Erbay, *'Abdurrahmân Munif'in Sibâku'l-mesâfâti't-tavile' Adlı Eserinin Roman Tekniği Açısından İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, 2015), 7-24.)

¹¹ Dâru'l-fıkr, "er-Rivâyetu beyne'r-ru'yeti ve'l-idilüjiyye...selâsu a'mâl ke nemâzicin li inhiyâzin fi hâze'l-itticâhi ev zâke", erişim: 3 Temmuz 2019, <https://darfikir.com/article/-في-هذا-الاجتهاد-أو-ذاك>

¹² Abdurrahman Munif, *ed-Dimukrâtiyye evvelen ed-dimukratiyye dâimen*, (b.y.: *el-Müessesetu'l-Arabiyye li'd-dirâseti ve'n-neşri*, ts.), 16.

¹³ 1914 yılında Adana'da doğan Orhan Kemal, Milli Mücadele döneminde şehrin Fransızlar tarafından işgal edilmesi sebebiyle ailesiyle Niğde ve Konya gibi farklı şehirlere göç etmek zorunda kalmıştır. Askeri görevini yaptığı sırada yasak bazı yayınları okuma ve yabancı rejimlerin propagandasını yapma iddiaları sebebiyle suçlu bulunan Orhan Kemal 1938 yılında 5 yıl hapse mahkûm edilmiştir. İlk edebî çalışmalarını hapiste yazan Orhan Kemal, 1940 yılında başladığı edebî yaşamından öldüğü 1970 yılına kadar onlarca roman, öykü ve oyun kaleme almıştır. İşaret edildiği gibi farklı alanlarda da eserler yazan Orhan Kemal, daha çok roman alanında ön plana çıkmıştır. *Baba Evi* (1949), *Avare Yıllar* (1950), *Murtaza* (1952), *Cemile* (1952), *Bereketli Topraklar Üzerinde* (1954), *Suçlu* (1957), *Devlet Kuşu* (1958), *Vukuat Var* (1958), *Dünya Evi* (1958), *Gâvurun Kızı* (1959), *Küçücük* (1960), *El Kızı* (1960), *Hanımın Çiftliği* (1961), *Eskici ve Oğulları* (1962) ve *Gurbet Kuşları* (1962) gibi onlarca roman yazan Orhan Kemal, bu romanlarında daha çok toplumsal konulara eğilmiştir. (Detay için bk. Rahşan Yıldız Eyigün, *Orhan Kemal'in Hayatı, Eserleri ve Orhan Kemal Uyarlamaların Türk Sinemasındaki Yeri*, (Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 2006; Ülkü Eli Üz, *Orhan Kemal'in Romanlarında Yapı ve İzlek*, (Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, 2004.).

sosyalist bir düşünceye sahip olan Orhan Kemal,¹⁴ çalışmamıza konu olan Hanımın Çiftliği adlı romanında söz konusu olumsuz tutumunu açıkça ortaya koymuştur. İlgili romanında din adamı rolüyle görevlendirdiği Kabak Hafız'ı uçkuruna düşkün, içkici, sahtekar, güvenilmez ve çıkarıcı bir karakterde çizen Orhan Kemal, bu karakteri kurgulamada edebî saiklerden ziyade ideolojik saiklerle hareket ettiği düşünülmektedir.

Din adamı rolü ile görevlendirdikleri karakterleri ciddi bir ahlâki zaaf teması ile kurgulayan Abdurrahman Munif ve Orhan Kemal'in her biri farklı zaafı ön plana çıkarmışlardır. Örneğin Munif, şiddet ve hakaret temalarına daha çok değinirken Orhan Kemal ise sahtekarlık ve oportünizm temalarına yer vermiştir. Kaleme alınan bu çalışmada da bu minvalde bir yol izlenmiştir.

1. Din Adamını Kötülemek İçin Romanın İdeolojik Bir Araç Yapılması

Yukarıda kendisine işaret edildiği gibi Arap roman yazarlarından Abdurrahman Munif, *Ummu'n-nuzûr* ve Türk roman yazarlarından Orhan Kemal de *Hanımın Çiftliği* adlı romanlarını katı bir ideolojik düşünceyle kaleme aldıkları ve bu sebeple din adamı rolünü yükledikleri roman kahramanlarını çok kötü karakterlerle nitelendirdikleri görülmüştür.

Din adamı rolündeki roman kahramanları için dile getirilen olumsuz karakterlerin başında ise onların sürekli olarak şiddete başvurdukları, herkese hakaret ettikleri, her konuda oportünist bir yaklaşım içerisinde oldukları ve sosyal ilişkilerinde sahtekarca davrandıklarını gibi aşırı menfi ithamlar gelmektedir.

Evet din adamı dâhil hiç kimse dokunulmaz değildir. Bu anlamda din adamı dâhil herhangi bir insan yanlışlarından dolayı eleştirilebilir ve yanlışları dile getirilebilir. Ancak *Ummu'n-nuzûr* ve *Hanımın Çiftliği* adlı romanlarda din adamı rolündeki roman kahramanlarına eleştiriden ziyade hakaret vardır ve bu hakaretler söz konusu romanların önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Romanlar, din adamı dâhil herhangi bir tipi eleştirildiğinde dinî, toplumsal ve edebî hassasiyetleri gözetmeleri gerekmektedir. Herhangi bir roman çalışmasının tamamı bir tipin eleştirisine hasredilip o tipin olumlu bazı fertlerine işaret edilmiyorsa söz konusu romanın gerçeklik ve okurla olan bağlantısının zayıf olduğu anlamına gelmektedir. Çünkü bu manadaki bir roman, bir tipin tüm fertlerine ithamda bulunduğundan dolayı dikkat etmesi gereken toplumsal hassasiyete dikkat etmemiş ve çok uzaklaşmaması gereken gerçeklik ilkesini tamamen göz ardı etmiş olmaktadır. Diğer taraftan bu minvalde kaleme alınmış romanların okur ilgisine de mazhar olması oldukça güç gözükmektedir. Zira ilgisinin canlı kalabilmesi için roman olaylarında çeşitlilik arayan okur, tamamı veya büyük çoğunluğu din adamı eleştirisine ayrılmış bir romanda aradığını bulamadığından ondan hızlıca kopmaktadır.

1.1. Şiddet

Roman sanatını edebî amacından saptırıp din adamı aleyhtarı ideolojileri için araç haline getiren bazı edebiyatçılar, yazdıkları romanlarında din adamlarını şiddet eğilimine

¹⁴ Sümeyye Dinler Köksal, "Kemal Tahir'in Notlarına Yansıyan Roman Poetikası", Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 27/1 (Ocak 2017), 25.

sahip kişiler olarak yansıtmışlardır. Açık bir ön yargıyla hareket eden söz konusu edebiyatçılar, ilgili eserlerinde işledikleri bu manadaki bir tema için herhangi bir gerekçe sunamadıkları gibi edebiyatçı sorumluluğuyla da hareket etmemişlerdir.

Din adamını toplumda öcü gibi gösterme, kendisinden uzak durulması gereken biri olarak bahsetme ve şiddete meyilli biri olarak tanımlama şeklindeki bir kurguya çalışmamıza konu olan Abdurrahman Munif'in *Ummu'n-nuzûr* adlı romanında karşılaşmak mümkündür. Din adamlarını ilgili romanın kahramanlarından Şeyh Zekî'nin şahsında tipikleştiren yazar, onları olumsuz bir profilde resmetmiştir. Nitekim bir köy mektebinde hoca olan Şeyh Zekî'nin mektebe gelen öğrencileri sürekli döven kötü biri olarak kurgulandığı görülmektedir.

Şeyh Zekî'nin şiddete başvurmasında öğrenci velilerinin tavırlarının da etkili olduğunu söyleyen yazar, velilerin çocuklarını mektebe "Eti senin kemiği benim." gibi teslimiyetçi bir tavırla yolladıklarını belirtmiştir.¹⁵ Bu teslimiyetçi tavrın Şeyh Zekî'yi şiddet noktasında daha da cesaretlendirdiğine işaret eden Munif, tamamen savunmasız kalan öğrencilerin de Şeyh Zekî tarafından şiddet gördüklerine şu örnekle değinmiştir.

*"Şeyh Zekî, çocuğun yanına gelmesini istedi. O da büyük bir korkuyla yanına geldi. Ancak çocuk yanına gelir gelmez Şeyh Zekî, onu dövmeye başladı. Sert bir şekilde ona sopalarla vuruyordu. Çocuk ne kadar kaçmaya çalışıyorsa da başarılı olamıyordu. Çocuğun her tarafına aralıksız bir şekilde darbeler iniyordu. Gözyaşları sel olmuş olan çocuğun elleri, vurulan sopalardan dolayı neredeyse patlayacaktı."*¹⁶

Şeyh Zekî'nin mektep öğrencilerine yoğun bir şekilde şiddet uyguladığını, öyle ki ciddi yaralanmaya kadar giden bu şiddetin bazen öğrencilerin rüyalarını kabusu bile çevirdiğinden bahseden Munif, aşağıdaki örnekte de görüleceği üzere ilgili romanında abartılı dayak sahnelerine, şiddet hareketlerine ve açıkli tabloları yer vermiştir.

*"Bir gün rüyasında Şeyh Zekî'nin büyük cüssesiyle o çocuğu yerden yere vurduğunu, sonra da onu ayaklarıyla ezmeye çalıştığını gördü. Elinde, uç kısmı çivili olan büyük bir sopa vardı. O sopayla yüz, ayak ve başı dâhil her tarafına vuruyordu ve ağzından kanlar akıyordu. O sırada çocuk "söz, söz, söz bir daha yapmayacağım." diyerek feryat ediyordu. Sonra da korkuyla rüyasından uyandı, annesi o üzgün ve solgun yüzüyle eğilip alnında birikmiş olan teri sildi."*¹⁷

Köy mektebinde öğrencilere ders veren Şeyh Zekî'nin herhangi bir pedagojik bilgiye, güçlü bir eğitim nosyonuna ve empati duygusuna sahip olmadığını anlatmaya çalışan Munif, Şeyh Zekî'nin şiddet kullandığını bu durumun da öğrencileri isyana yönlendirdiğini ve eğitim sevgilerini yok ettiğini belirtmiştir. Yaşanan olumsuzluklardan sağlıklı bir eğitim ortamı ve istikbale dönük olumlu bir tabloyu göremeyen öğrencilerin de mektepten ayrılmayı ve eğitimi terk etmenin yollarını aradıklarından bahsedilmiştir.

Öğrencilerin bir taraftan mektepten kaçma bir taraftan da bunun hesabını ailelerine verme yollarını aradıklarından bahseden Munif, öğrencilerin bu hususta çizdikleri senaryoları

¹⁵ Abdurrahman Munif, *Ummu'n-nuzûr*, 1. Baskı (Beyrut: el-Merkezu's-Sekâfiyyi'l-Arabiyyi, 2005), 24.

¹⁶ Munif, *Ummu'n-nuzûr*, 45.

¹⁷ Munif, *Ummu'n-nuzûr*, 27-28.

detaylı betimlemelerle anlatmıştır. Mektepten kaçma niyetinde olan öğrencilerin bu manadaki diyalogları yazar tarafından şu şekilde kurgulanmıştır:

“Babama her şeyi anlatacağım. Artık dayağa daha fazla dayanamadığımı ve bundan dolayı kaçtığımı söyleyeceğim. Kaçtığım için babam istediği kadar beni dövsün, benim için önemli değil. Şayet beni mektebe geri gönderse tekrar kaçacağım. İkinci defa kaçtığımda artık asla mektebe dönmeyeceğim. Artık dayanamam ya şehre ya da ağanın çiftliğine gidip çalışacağım. Babamın mektebi sevmediğimi ve oraya asla gitmek istemediğimi kabullenmesi gerekir.”¹⁸

Romanın kahramanlarından Şeyh Zekî'nin şahsında din adamını şiddet eğilimine sahip ve pedagojik bilgiden yoksun biri olarak yansıtan Munîf'in bu olumsuz eleştirilerinden onun hocalık yaptığı mektep de nasibini almıştır. Mektebi kirli, pis ve rutubetli olarak tanımlayan Munif, bu yolla oranın sağlıklı bir eğitim yuvası olamayacağına ve eğitsel anlamda olumlu bir sonuç ortaya koyamayacağına şu ifadelerle değinmiştir:

“İnsan, o odaya girince çok keskin bir kokuyla karşılaşır. O koku; nane, reyhan veya ağaç yaprakların kokusu değildir. O, iç içe geçmiş nefeslerin, çürümenin ve kullanılan esansların kokusudur. Bu kokunun her zerresi adeta burna yapışır, sonra da dağılır. Ancak Şeyh Zekî geldiğinde tekrar o koku nükseder, odanın kokusu bozulur ve insan bayılacak gibi olur...hele kışın durum daha da zorlaşır. Zira mektebi nefes alıp vermeyi güçleştiren başka ağır bir koku sarar. Ayak ve çorap kokularının, esans kokusuna karışmasıyla çok kötü bir koku ortaya çıkar.”¹⁹

Ummu'n-nuzûr adlı romanını sosyalist düşünceleri doğrultusunda kurgulayan Munif, romanın tamamını din adamı eleştirisine hasretmiştir. Sözü edilen eleştirilerin önemli bir bölümü ise din adamının şiddet eğilimine sahip olduğu şeklindedir. Romanın önemli bir bölümünü bu anlamdaki bir şiddete hasreden, bunu da detaylı sahnelerle resmeden ve abartılı ifadelerle anlatan Munif'in, eserinde edebî bir kaygıdan ziyade din adamı aleyhtarı ideolojik bir düşünceyle hareket ettiği anlaşılmaktadır. Şeyh Zekî'nin öğrencilerini Kur'ân'ı okuyamadıkları için dövdüğünü söyleyen Munif, Kur'ân, şeyh ve şiddet kelimelerini bilinçli bir şekilde yan yana getirmeye çalıştığı ve Kur'ân, dini tedrisat, medrese ve din adamı gibi mânevî değerlere ilişkin toplumda olumsuz bir algıyı oluşturmaya çalıştığı düşünülmektedir.

1.2. Hakaret

Romanı edebî amacı dışında din adamı karşıtı ideolojik düşüncelerine bir araç haline getiren yazarlardan biri olan Abdurrahman Munif, baştan sona din adamı eleştirisi üzerine kurguladığı mezkûr romanında işlediği temalardan biri de hakaret olmuştur. Din adamı rolüyle görevlendirdiği Şeyh Zekî'nin öğrencilerine ağır hakaretlerde bulunduğunu, onları arkadaşları karşısında rencide ettiğini ve sürekli kalplerini kırdığını söyleyen Munif, bu temaya eserinde detaylı olarak değinmiştir.

Şeyh Zekî'nin “Domuz”, “Hayvan”, “Kör”, “Sen ancak yemek yemeği bilirsin, eğitimden

¹⁸ Munif, *Ummu'n-nuzûr*, 173.

¹⁹ Munif, *Ummu'n-nuzûr*, 32.

ne anlarsın?" ve benzeri çeşitli hakaretamiz ve onur kırıcı ifadeler kullandığını söyleyen Munif, bu nahoş sözlerin de öğrencilerin onurunu kırdığını belirtmiştir. İşaret edilen bu durum, yazar tarafından ilgili romanın farklı bölümlerinde şu ifadelerle kurgulanmıştır:

"Aniden her şey değişti. Şeyh başını kaldırdı ve bağırdı: Çenenı kapat domuz! Allah'ın kelamını yanlış okuyorsun, dilini koparacağım! Buraya gel! Seni parçalanmış bir oduna çevireceğim, derini yüzeceğim ses tonunu yükselterek şöyle diyordu: Baban seni ağa yapmak istiyor, bence sen ancak eşek olursun. Eşek, insan olabilir mi?"²⁰

" – Domuz, köpek, kör! Onu insan gibi tekrar oku, baştan al.

– بسم الله الرحمن الرحيم... من علمك حرفاً أصبحت عبداً

– Domuz, kör! له, له kelimelerini de söyle, şuna bakın bir inekten bile daha büyük, kelimeyi görmüyor musun kör! Aslında görüyorsun ancak sadece yemeği görüyorsun... Sen boş bir odun ya da uyuz bir eşeksin, belki eşek kadar bile olamıyorsun, git babana sana bir semer ve gem almasını söyle sonra da sürekli çeşmeden eve artık su taşımayla uğraşsın, hayvan herif!

Şeyh Zekî'nin öğrencilerine hakaretin dışında sürekli beddua da bulunduğunu söyleyen Munif, bu anlamda çeşitli beddua ifadelerine yer vermiştir. "Allah belanı versin", "Musibetlere uğrayasın", "Rezil rüsva olasın" ve "Allah tez zamanda canını alsın"²¹ şeklinde birçok ağır beddua ifadelerini kurgulayan Munif, bu olumsuz ifadelerin öğrencilerin öğrenme motivasyonlarına, gelecek umutlarına ve bir eğitim yuvası olan mektebe yönelik sevgilerine darbe vurduğunu belirtmiştir.

Şeyh Zekî'yi bir din adamı rolüyle görevlendiren Abdurrahman Munif, önce onu öğrencilerine hakaret eden, kendilerine her türlü ağır beddua bulan ve sürekli onları rencide eden bir profilde kurgulamış diğer bir ifadeyle onu çok kötü bir şekilde resmetmiş sonra da onu her türlü ağır hakaretin hedefine oturtmuştur. Söz konusu hakaretleri bazen Munif doğrudan yaparken²² bazen de ilgili romanının diğer kahramanları vasıtasıyla yapmıştır.²³ Sözü edilen hakaretler de bazen küfür bazen de alaylı ifadeler şeklinde tezahür etmiştir.

Romanlardaki herhangi bir kahraman, sövücü bir profilde kurgulanabilir. Ancak bunun da bir ölçüsü olmalıdır. Şayet kahramanın bu yönüne aşırı derece vurgu yapılır ve birçok küfür ifadelerine yer verilirse söz konusu eser, kaliteli bir edebî metin olmaktan çıkıp ağır hakaretlerle dolu bir metne dönüşecektir. Öte yandan bu anlamda bir kurgu, romanda farklı konular ve değişik karakterler görmek ve okumak isteyen okuyucuyu da romandan hızlıca koparacaktır.

Bu noktada eleştirilmesi gereken bir diğer husus da Abdurrahman Munif'in din adamı rolünü verdiği bir kahramanı aşırı küfürbaz olarak göstermesi ve akabinde de ağır hakaretlere hedef kılmasıdır. Toplumun değerleriyle çatışmaması gerektiğini

²⁰ Munif, *Ummu'n-nuzûr*, 45.

²¹ Munif, *Ummu'n-nuzûr*, 41- 46.

²² Munif, *Ummu'n-nuzûr*, 92.

²³ Munif, *Ummu'n-nuzûr*, 67.

düşündüğümüz bir edebiyatçının din adamı karakterindeki bir kahramana ağır hakaretlerde bulunması, topluma karşı olan sorumluluğuyla bağdaşmadığı düşünülmektedir.

1.3. Oportünizm

Munif, din adamı rolünü verdiği Şeyh Zekî'yi şiddet eğilimli ve küfürbaz bir profile kurgularken, Orhan Kemal ise aynı rolle görevlendirdiği Kabak Hafız'ı daha çok oportünist ve sahtekar olarak tasvir etmiştir. Kabak Hafız'ı bu anlamda eleştiren Orhan Kemal, *Hanımın Çiftliği* adlı romanında onu menfaatperest, çıkarıcı, maddiyat için her türlü değerden kolay bir şekilde vazgeçebilen ve dini hükümleri tahrif eden oportünist bir karakter şeklinde kurgulamıştır.

Kabak Hafız'ın birilerinden maddi menfaat koparmak için her türlü kılığa girdiğini, insanları kandırmak için çeşitli hilelere başvurduğunu, hatta bu amaçla dini bile araç kıldığını belirten Orhan Kemal, ilgili romanında söz konusu hilelerine detaylı olarak yer vermiştir. Kabak Hafız'ın dünyevî şeyleri elde etmek için dini kullandığını ve bu amaçla toplumda dindar bir karaktere büründüğünü ifade eden Orhan Kemal, bu manadaki görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir:

“Ceketinin yan cebinden çıkardığı para destesini, efendi hazretlerinin yatağı altına sıkıştırdı. Kabak Hafız görmemiş davranarak, gözlerini yumdu. Pıtırdayan dudaklarıyla yeniden başladı. Yasin Ağa için daha fazla kalmak gerekmezdi. Hazreti ibadetiyle baş başa bırakıp, yavaşça çıktı. Kabak Hafız neden sonra gözlerini açıp, yanındaki pencereden baktı. Gidiyordu upuzun boyuyla. Güldü. “Kerhaneciler!” diye geçirdi. “Şu Cenab-ı Allah da olmasa, zırnığınızı koklatmazsınız fakir fukaraya. Kurban olayım kudretine, kuvvetine, kerametine. Dinsizin hakkından imansız gelir!” Hemen, yatağın altına sıkıştırılan paraya uzandı, alıp saydı: İç içe beş tane onluktu. Seni seni, dedi, anayı kızdan ayıran seni! Para cüzdanını çıkardı, onlukları özenle yerleştirip kalktı. Kallavi bir sade kahveyi hak etmişti.”²⁴

Kabak Hafız'ın aşırı menfaatperest olduğunu söyleyen Orhan Kemal, bu sebeple onun dindar görünerek halkı dolandırdığı gibi din adına sürekli yalan söylediğini de belirtmiştir. Buna da romanın kahramanlarından Cemşir'in kızı Güllü ile evlenmek isteyen romanın diğer bir kahramanı olan Ramazan'ın evlilik hikâyesini örnek göstermiştir. Köyün ağası Muzaffer Bey'in yeğeni olan Ramazan, marabadan Cemşir'in kızı ile evlenmek ister, ancak Muzaffer Bey, marabadan birini gelin olarak aileye kabul etmek istemeyince Kabak Hafız, Ramazan'dan aldığı paralar karşılığında onu ikna etmek için bir hileye başvurur. Bu sebeple Muzaffer Bey'e gidip rüyasında Hz. Hızır'ı gördüğünü ve onun Ramazan ve Güllü'nün birbiri ile evlendirilmesi gerektiğini zira onların sulbundan Mehdi'nin doğacağını söylediğini aktarır. Ramazan'dan maddi bir şeyler alabilmek için Kabak Hafız'ın söylediği bu iddiaya inanan Muzaffer Bey,

²⁴ Orhan Kemal, *Hanımın Çiftliği 1*, 21. Baskı, (İstanbul: Everest Yayınları, 2017), 115.

Güllü'yü Ramazan'la evlendirmeye razı olur.²⁵

Romandaki rolü itibari ile din adamı kimliğine sahip Kabak Hafız için Orhan Kemal tarafından kurgulanan Mehdi olay örgüsü çeşitli açılardan sorunlu görülmektedir. Öncelikle dini ve toplumsal değerler noktasında konuya yaklaşıldığında mehdilik konusu gibi hassas bir konunun bir din adamı rolündeki bir karakter tarafından basit bir çıkara alet ettiğini iddia etmek ve bu şekilde romanı kurgulamak, ancak ideolojik nedenlerle açıklanabilir. Dini ve toplumsal değerler noktasında sorunlu olan bu kurgu, edebî noktada da ciddi sorunları ihtiva etmektedir. Zira gerek Ramazan gerekse de Güllü'nün yaşadıkları toplumda çeşitli ahlâki zaafarla anıldıklarını söyleyen Orhan Kemal, onları mehdi gibi üstün bir kişiye ebeveyn olmaya uygun bir profilde çizmemiştir. Öte yandan dine bile mesafeli olan Muzaffer'in mehdi iddiasıyla bu evliliğe nasıl razı edildiği ile ilgili mantıklı bir ikna sürecine de yer verilmemiştir. Romanda görülen bu edebî eksiklikler de romanın sahip olması gereken gerçekçilik özelliğine ciddi bir darbe vurmuştur.

1.4. Sahtekârlık

Çalışmamıza konu olan romanların din adamına nispet ettikleri olumsuz davranışlarından biri de sahtekârlık karakteri olmuştur. Din adamının sahtekârlık, düzenbazlık ve hilebazlıkla suçlandığı ve bu şekilde yansıtıldığı olumsuz bir kurguya Türk edebiyat yazarlarından Orhan Kemal'in kaleme aldığı *Hanımın Çiftliği* adlı romanında karşılaşmak mümkündür. Söz konusu romanında kendisine din adamı rolü verilen Kabak Hafız adındaki karakter; gizli olarak içki içen, dini hükümleri tahrif eden, türlü günahları işlemekten imtina etmeyen, yalan söyleyen ve toplum karşısında sahte dindar davranışları içerisine giren bir karakter şeklinde kurgulanmıştır.

Kabak Hafız'ın köyde gizlice düzenlemiş olduğu işret sofrası kurgularına geniş bir şekilde yer veren Orhan Kemal, romanında Hafız'ın güvendiği az sayıdaki arkadaşlarıyla ara ara içki içtiklerini ifade etmiştir. İçkilerin Hafız'ın talebiyle arkadaşı Ramazan tarafından dayısı Muzaffer'in çiftliğinden gizlice getirildiğinden bahseden Orhan Kemal, gece kurulan bu işret sofralarının gecenin geç saatlerine kadar sürdüğünü de sözlerine eklemiştir.²⁶

Sözü edilen romanda Hafız'ın evde gizlice kurmuş olduğu bir işret sofrasından bahseden Orhan Kemal, Hafız'ın o sırada bir köylüye yakalandığını ve sonrasında da şunların yaşandığına değinmiştir:

"Bir gün Zaloğlu herifi şarap içerken basmıştı. Sanmıştı ki, herif yakalanınca ürkecek, toparlanacak, sonra da eline ayağına düşüp kul gibi yalvaracaktı kimseye bir şey söylememesi için. Hiç de öyle olmamıştı:

– Ooo mirim, buyur bakalım!

Şaşmıştı Zaloğlu:

– Demek, demek böyle işlerin de var? Demek söylenenler doğru?

Kalkmış Zaloğlu'na temiz bir bardak alıp geldikten sonra:

²⁵ Kemal, *Hanımın Çiftliği* 1, 86.

²⁶ Kemal, *Hanımın Çiftliği* 1, 66.

– Otur, Otur demlenelim... Sen benim vaazlarıma kulak asma. Gittiğim yoldan gel, zararlı çıkmazsın! Cenâb-ı Allah hiçbir şeyi boşuna yaratmaz. Her yaratılmış şeyin bir vazifesi vardır. Şarabın da haramlığı içmesini bilmeyenler içindir... Şarabı içişim, ucuzluğundandır. Elime geçse, rakıyı şişeyle değil de binlikle içerim.”²⁷

Sosyalist bir düşünce yapısına sahip Orhan Kemal’in ilgili romanında kendisine din adamı rolünü verdiği Hafız ile ilgili yapmış olduğu içki sofrası kurgusu, bazı açılardan problemlidir. Zira toplumun ciddi manada hassas olduğu bir konuda sorumlu davranılmadığı görülmektedir. Din adamı rolündeki birisinin; ayyaş ve haramları istediği şekilde tevil eden biri olarak yansıtılması, toplumsal değerlere hassasiyetle yaklaşması gereken bir edebiyatçının göstermesi gereken sorumlulukla bağdaşmamaktadır.

Verilen örnekte de görüldüğü üzere Orhan Kemal, Hafız’ın şarabın haramlığıyla ilgili olarak “Şarabın haramlığı, içmesini bilmeyenler içindir.” gibi bir gerekçe sunduğunu belirtmiştir. Herhangi bir hakikate dayanmayan bu gerekçenin dini bir bilgiye sahip herhangi bir insan tarafından inandırıcı bulunması ve delil olarak savunulması mümkün değilken bir din adamına nasıl nispet edilebilir?! Romanlar, her ne kadar kurgusal eserler olsa da gerçeklerden uzaklaşmaması, hakikatleri tahrif etmemesi ve realiteyi değiştirmemesi gerekir. Çünkü söz konusu eserler, topluma karşı tutulmuş birer ayna olmalıydılar.²⁸

Kabak Hafız’ı romanında çeşitli sahtekârlıklarla betimleyen Orhan Kemal, bu noktada kendisine yönelttiği suçlamalardan biri de yaşadığı toplumu yanılttığı şeklindedir. Hafız’ın gerçekte içki içme, yalan söyleme, harama el uzatma vs. birçok günahı gizlice irtikâp ettiğini söyleyen Orhan Kemal, onun toplum karşısında farklı bir karakter ve dindar bir duruş ortaya koymaya çalıştığını belirtmiştir. Yazar, bu manadaki bir duruş örneğini, değinilen romanında şu ifadelerle kurgulamıştır:

“Kabak Hafız, Yasin ağanın telaşlı telaşlı gelmekte olduğunu pencereden görünce, yatağına girdi, yorganı omuzuna aldı, sırınmış beyaz takkesini başına geçirip, gözlerini yumdu, patırdayan dudaklarıyla başladı sallanmaya. Dua ediyordu sözde.. Yasin ağa içeri girip de onu bu halde görünce, durakladı. Sonra da bir kıyıya sessizce ilişti. Mübarek nasıl da vecd içindeydi! Böylesine dini bütün, Cenab-ı Allah’ın makbul bir kuluna karşı o türlü terslenmek doğru muydu? Ne günlere kalınmıştı. Yarabbi! Gün günden beter geliyor, gelen, gideni aratıyordu. Kim bilir daha ne kötü günler gelecekti. O günleri göstereceğine, Cenab-ı Allah ruhunu kabzetseydi razıydı.. Kabak Hafız, çatık kaşları, öfkeyle yumulu gözleriyle uğultu halindeydi. Bu hal her an artıyor, gittikçe celalleniyordu. “Vay mübarek vay!” diye geçirdi Yasin ağa. “Şuna bak, nasıl da hırslanıyor, sen tut, böyle mübarek bir adamın kalbini kır.”²⁹

²⁷ Kemal, *Hanımın Çiftliği* 1, 66.

²⁸ Zekiye Antakyaloğlu, *Roman Kuramına Giriş*, 1. Baskı (İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2013), 57; Mustafa İdil, *Gerçeklik ve Roman*, 1. Baskı, (Ankara: Dayanışma Yayınları, 1983),16.

²⁹ Kemal, *Hanımın Çiftliği* 1, 113-114.

Sonuç

Çoğunlukla bireyin iç ve dış dünyasını, maceralarını ve toplumsal ilişkilerini yansıtmaya çalışan roman, bu noktada gerçek dünyanın verilerinden yararlandığı gibi hayali dünyanın olanaklarından da yararlanır. Yazar; olay, zaman, mekân ve karakterleri gerçek dünyadan seçse de bunları yorumlama noktasında hayali dünyanın bazı olanaklarından yararlanma olanağına sahiptir. Roman yazarı sanatçı kişiliği, hayal gücü, görgüsü, kültürel birikimi, zengin düşünce dünyası gibi kişisel özelliklerinden etkilenecek değinilen roman unsurlarını yeniden yorumlama özgürlüğüne sahiptir. Ancak söz konusu yorumlama özgürlüğü, sonsuz bir özgürlük olmayıp belli bazı kriterlerle bağlıdır. Zira yazar, kaleme aldığı herhangi bir roman eserinde edebî hassasiyetlerin yanında tarihi gerçekler, toplumsal ve dini değerlere de özenle yaklaşmak durumundadır.

İdeolojik romanların dışında diğer roman türlerinin geneli, değinilen prensiplere dikkat etmiştir. Roman sanatının edebî ilkelerine karşı aykırı bir duruş sergileyen ideolojik romanlar, işaret edilen tarihi gerçekler, dini ve toplumsal değerler noktasında istenilen hassasiyeti ortaya koyamadıkları görülmüştür.

Çalışmamıza konu olan söz konusu ideolojik romanlardan Abdurrahman Munîf'in *Ummu'n-nuzûr* ve Orhan Kemal'in *Hanımın Çiftliği* adlı romanları da belirtilen hassasiyetleri gözetmemiştir. Din adamı rolündeki karakterleri büyük bir ahlâkî zaaf içerisinde kurgulayan bu romanlar, bu anlamda katı ideolojik bir bakış açısıyla hareket etmişlerdir. Söz konusu ideolojik düşünceyle hareket edip din adamını adeta şeytanî bir profilde çizen bu romanlar, çeşitli açılardan eleştirilmiştir. Din adamını oportünizm, küfürbazlık, saldırganlık, gizlice içki içme ve sahtekârlık gibi çeşitli ahlâkî zaafarla kurgulayan söz konusu romanlar; edebî, tarihi, dini ve toplumsal değerler noktasında tahlil edilmiş ve bu anlamda sergilemiş oldukları yanlışlıklara detaylı olarak değinilmiştir.

Kaynaklar

- Antakyalıoğlu, Zekiye. *Roman Kuramına Giriş*. 1. Baskı. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2013.
- Arageek. "Semâni hakâik 'ani'r-rivâi Mario Vargas Llosa". Erişim: 2 Temmuz 2019.
<https://www.arageek.com/listat/ثمانى-حقائق-عن-الروائي-ماريو-فارغاس-يو>.
- Arslan, Adnan. *Abdurrahman Munîf'in Romancılığı*. Doktora Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, 2017.
- Arslan, Adnan. "Modern Arap Edebiyatı'nda Cezaevi Romanı". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 25/2 (Aralık 2016): 31-57.
- Cevizci, Ahmet. *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Paradigma Yayınları, 1999.
- Çetin, Nurullah. *Roman Çözümleme Yöntemi*. Ankara: Öncü Kitap Yayınları, 2009.

The Typologies of the Clergyman in the Novel Ummu'n-Nuzur to Abdul Rahman Munif and in the Novel Hanımın Çiftliği to Orhan Kemal

Abstract

The novel, which is defined as a work that describes the events that may be experienced or may be experienced depending on time, place and people in harmony is a literary mirror that reflects the individual and society in various aspects. The novel which sheds light both on the internal and external world of the individual and the relationship of the individual with the society, constructs the subjects with a literary sensitivity. This sensitivity is manifested in the form of not distorting historical data, eroding social values and not breaking with realities; it gives the novel a literary value and makes the reader interested. However, it is not possible to see this literary sensitivity in novels written with strict ideological thinking. Because such novels act from a narrow point of view rather than considering literary, historical, social and religious sensitivities and construct events, time, places and characters which are the basic elements of the novel. In fact, the art of novel is a free literary genre that is in favor of change, offering the reader different horizons and embracing innovations. These points pointed out for the novel are not seen in ideological novels which are quite closed to change and do not include different literary styles both technically and thematically. Some of the novels written by the thought mentioned are Abdurrahman Munif's Ummu'n-nuzûr and Orhan Kemal's Hanımın Çiftliği. Abdurrahman Munif's novels Ummu'n-nuzûr and Orhan Kemal's Hanımın Çiftliği may serve as an example of the type of novel written with the mentioned ideological thought. Written with a strict ideological thought rather than literary sensitivity, these novels construct the hero they play the role of the clergyman in a demonic character - due to the strict socialist ideology of their writers. These novels, which construct the clergy with moral weaknesses such as violent tendencies, profanity, dishonesty, opportunists and deceiving society, are evaluated in a critical language in our study. In addition, it is mentioned how the moral weaknesses mentioned are constructed and how such fiction takes these novels away from a literary line. In these novels, it is thought that the clergy has an extremely negative profile and that the writers have a strict socialist thinking. These novels, which construct the clergy with violent tendencies, abusive, cowardly, dishonest, opportunist, drunkard, fond, and cheating society, are evaluated in a critical language in our study. At this point, the prominent themes in each novel were selected and firstly how these themes were constructed by the relevant novels was mentioned, and then, within the scope of thematic criticism, it was clearly indicated what kind of drawbacks a fiction in this sense had in both social and religious points. In this article, in addition to thematic analysis, technical analysis is also carried out, and in this sense, it is mentioned how these fictions are fictionalized and how such fiction takes these novels away from a literary line and in this sense they become weak works. It is thought that this study which points to the novels that denigrate the clergyman for ideological reasons with an example from Arab and Turkish literature will shed light on the relationship between novel and ideology.

Keywords: Arabic Language and Rhetoric, Modern Arabic Novel, Abdurrahman Munif, Orhan Kemal, Ideology.